

Guia de drets i deures dels immigrants

Guia de derechos y obligaciones
de los inmigrantes

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria per a la Immigració

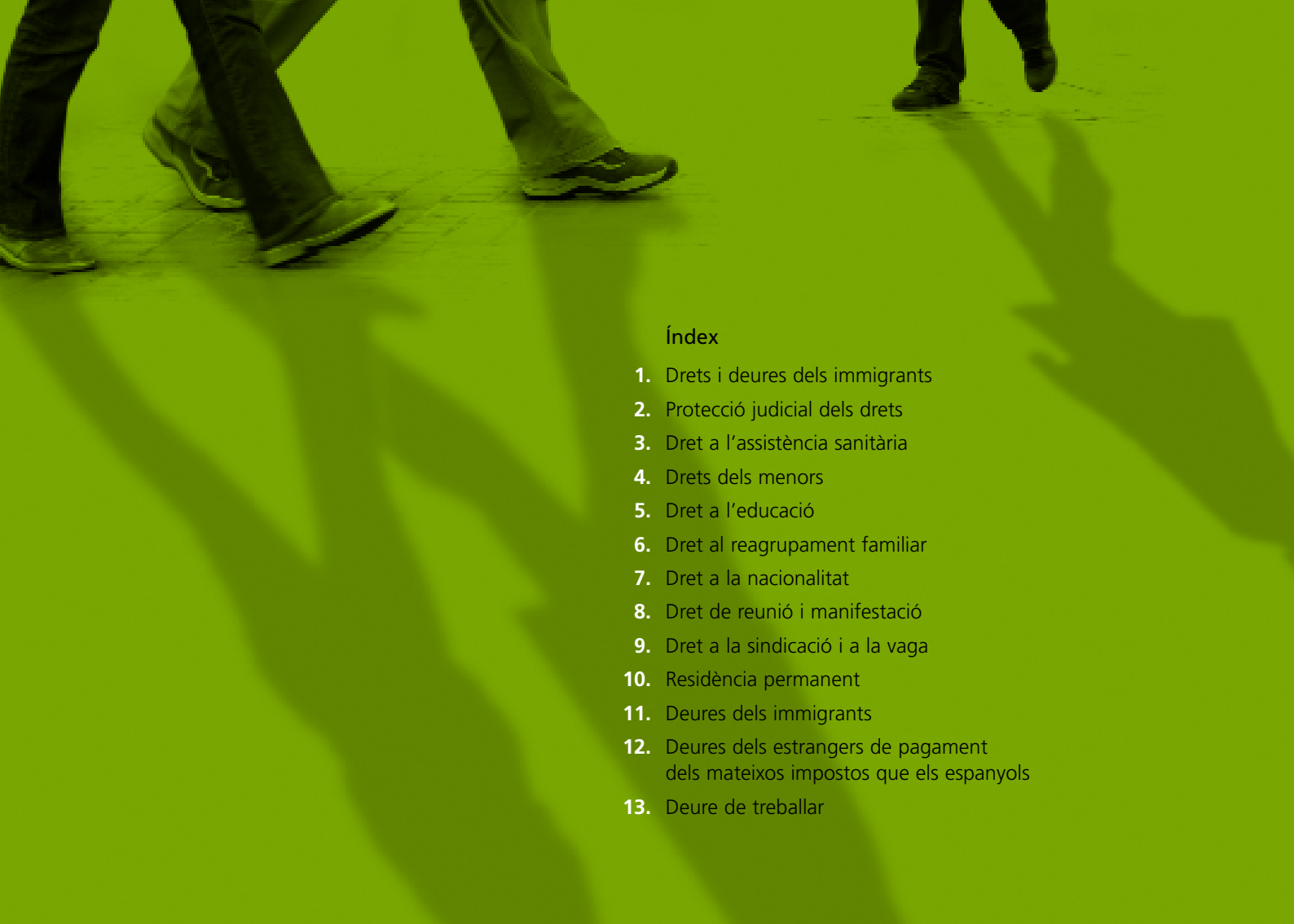
Col·labora:

UNIO GENERAL
DE TREBALLADORS
DE CATALUNYA
www.ugtcatunya.com

www.associacioamic.com

Índex

1. Drets i deures dels immigrants
2. Protecció judicial dels drets
3. Dret a l'assistència sanitària
4. Drets dels menors
5. Dret a l'educació
6. Dret al reagrupament familiar
7. Dret a la nacionalitat
8. Dret de reunió i manifestació
9. Dret a la sindicació i a la vaga
10. Residència permanent
11. Deures dels immigrants
12. Deures dels estrangers de pagament
dels mateixos impostos que els espanyols
13. Deure de treballar

Aquesta petita guia té com a objectiu principal oferir informació útil a les persones nouvingudes i que arriben a Catalunya.

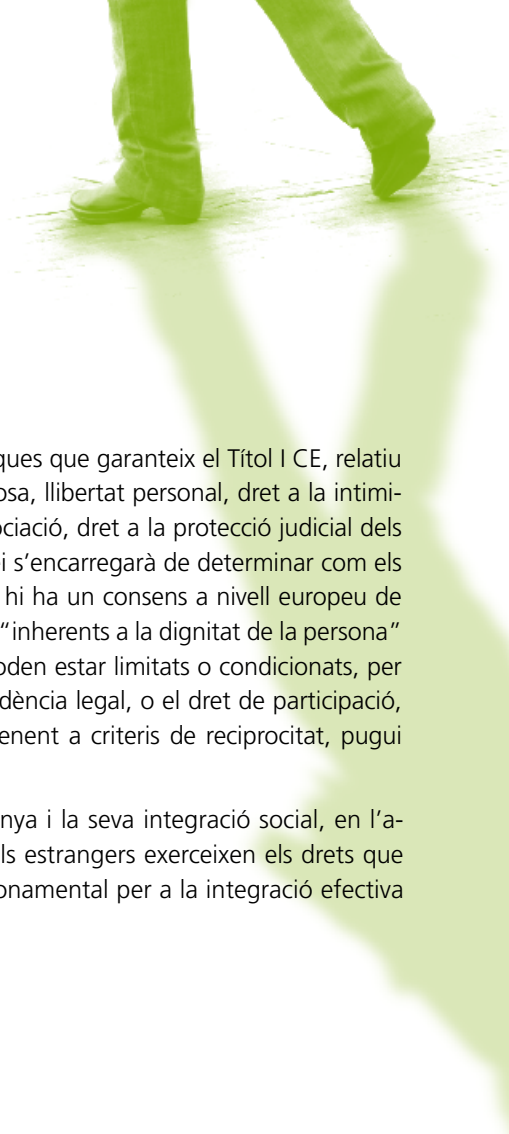
Des de la nostra organització sindical hem constatat que les persones estrangeres constitueixen un dels col·lectius que, lamentablement desconeixen els seus drets i obligacions i això pot donar peu a una sèrie d'abusos i discriminacions.

El compromís de l'Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya (AMIC) i del sindicat UGT de Catalunya és continuar treballant dia a dia, a les nostres oficines i centres de treball perquè les persones nouvingudes tinguin igualtat de drets i deures en matèria laboral, social i política. Per això, les nostres actuacions es realitzen amb la perspectiva de seguir contribuint a la construcció d'una societat cada vegada més plural, on es respectin les diferències individuals i culturals, en el marc dels valors democràtics.

Tenen a les seves mans un material editat en diversos idiomes, al qual li hem posat el títol "Guia de drets i deures dels immigrants". És un instrument bàsic que pot orientar a qualsevol persona nouvinguda al marge de la seva procedència, nacionalitat o de la seva situació jurídica.

Esperem que aquest material de suport serveixi per a orientar i promoure la integració de totes les persones nouvingudes.

1. Drets i deures dels immigrants

ELS IMMIGRANTS TENEN ELS MATEIXOS DRETS QUE ELS ESPANYOLS?

Introducció

La CE estableix en l'art. 13 que els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el Títol I CE, relatiu a drets fonamentals: igualtat davant de la llei, dret a la vida, llibertat ideològica i religiosa, llibertat personal, dret a la intimitat, inviolabilitat de domicili, llibertat de residència i circulació, d'expressió, reunió, associació, dret a la protecció judicial dels seus drets. Tot això conforme a termes que estableixin els tractats i la llei, és a dir, la llei s'encarregarà de determinar com els estrangers poden exercir aquests drets i en quines condicions. En principi, sembla que hi ha un consens a nivell europeu de reconeixement dels drets fonamentals als immigrants, en especial dels drets anomenats "inherents a la dignitat de la persona" com la vida, la intimitat, la llibertat ideològica, etc. Altres drets, també fonamentals, poden estar limitats o condicionats, per exemple la llibertat de circulació i de residència, supeditada que l'immigrant tingui residència legal, o el dret de participació, la titularitat del qual, en termes generals, pertany només als espanyols, llevat que atenent a criteris de reciprocitat, pugui establir-se per tractat o llei per al dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions.

La llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, en l'apartat 1 de l'art. 3, estableix com a criteri interpretatiu general que s'entendrà que els estrangers exerceixen els drets que se'ls reconeix en condicions d'igualtat amb els espanyols. A més a més, això resulta fonamental per a la integració efectiva de l'estranger en la societat espanyola.

2. Drets dels immigrants: protecció judicial dels drets

PROTECCIÓ JUDICIAL DELS DRETS

Un immigrant pot accedir a la tutela judicial efectiva encara que no tingui autorització per a residir?

Sí, segons la Constitució espanyola "totes les persones tenen dret a obtenir la tutela efectiva dels jutges i tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims, sense que, en cap cas, pugui produir-se indefensió.

En conseqüència, els estrangers també tenen dret a la tutela judicial efectiva, que els faculta per a recórrer resolucions i actes administratius que els afecten. Tots els actes administratius referents als estrangers es poden recórrer, excepte l'expulsió preferent.

Un estranger té dret a la justícia gratuïta?

Els estrangers que no disposen de recursos econòmics poden fer ús del dret a l'assistència jurídica gratuïta en les mateixes condicions que els espanyols i respecte de qualsevol tipus de litigi. D'altra banda, i per a concretar, en els procediments administratius i/o judicials que els neguen l'entrada a Espanya, determinen la seva devolució al país d'origen o decreten la seva expulsió, així com la denegació de les sol·licituds d'asil, també podran fer ús d'aquest dret i, a més, disposaran d'un intèrpret quan no coneguin el castellà.

3. Dret a l'assistència sanitària

Un immigrant pot ser atès als serveis d'urgència?

Els estrangers tenen dret a l'assistència sanitària en els seus serveis d'urgència, encara que només poden gaudir-la en la seva totalitat, com els ciutadans espanyols, els immigrants inscrits en el padró d'un municipi. Els menors i les embarassades sí que tenen accés a una assistència sanitària total.

4. Drets dels menors

Quina és la situació d'un menor indocumentat a Espanya?

Si els serveis de protecció de menors sospiten que un estranger pot ser menor li donaran atenció immediata i el Ministeri Fiscal farà les proves necessàries per a determinar la seva edat i establir quina és la seva situació.

Si després es determina que és un menor d'edat, es mantindrà a disposició dels serveis de protecció de menors i s'estudiarà conforme al principi de reagrupament familiar si és possible tornar-lo al seu país d'origen o que romangui a Espanya. Els menors que siguin tutelats per l'Administració pública gaudiran d'una situació de residència regular.

5. Dret a l'educació

Un menor d'edat immigrant sense autorització de residència pot estudiar?

Els estrangers menors d'edat tindran dret i deure d'educació bàsica, gratuïta i obligatòria, en les mateixes condicions que els espanyols, amb independència de la seva situació administrativa, això implica que podran obtenir titulació acreditativa i accés al sistema públic de beques i ajudes.

Els infants immigrants sense autorització per a residir tenen accés a l'educació?

Pel que fa a educació infantil, que és voluntària, està supeditada a l'existència de places suficients, tant per a menors amb o sense autorització. L'Estat és el que ha de garantir places suficients.

Els immigrants sense autorització de residència poden seguir estudis superiors?

Respecte a l'educació no obligatòria (universitària, tècnica, etc.), només els estrangers residents la gaudiran en les mateixes condicions que els espanyols, de la mateixa manera, l'obtenció dels títols estarà supeditada a la titularitat d'una autorització de residència o estada, no obstant això, les administracions educatives, en l'exercici de les seves competències en matèria d'educació, podran facilitar l'accés dels menors d'edat que s'hagin empadronat en un municipi a nivells d'ensenyament post-obligatori no universitari i a obtenir els títols corresponents.

6. Dret al reagrupament familiar

En què consisteix el dret al reagrupament familiar?

Tota persona té dret al lliure desenvolupament de la seva personalitat i això implica el dret a la vida en família. Els estrangers que estan a Espanya, que hagin residit legalment durant un any i hagin obtingut autorització per a residir per, almenys, un altre any, tenen dret a reagrupar alguns familiars.

Qui són els familiars que es poden reagrupar?

El cònjuge, els fills menors de 18 anys no casats; quan es tracti de fills de només un dels cònjuges, ha de tenir-se la pàtria potestat en solitari per a sol·licitar el reagrupament; els ascendents del reagrupant o el seu cònjuge, quan estiguin a càrrec seu i hi hagi raons per a autoritzar la seva residència a Espanya.

A què faculta la targeta de residència en virtut de reagrupament familiar?

L'autorització que rebran els familiars serà en durada igual a la de l'estranger que sol·liciti el reagrupament. No autoritzarà a treballar, només a residir, sense perjudici que, complint determinats requisits, el reagrupat pugui després sol·licitar una autorització independent que li permeti treballar.

Què passa si un cònjuge reagrupat se separa o divorcia del reagrupant?

Sempre que hagi conviscut legalment amb el reagrupant almenys dos anys a Espanya, encara que després es trenqui el matrimoni, el cònjuge arribat a Espanya conservarà la residència. Per a això, ha de comunicar a l'Administració el seu canvi de situació en un termini màxim de 3 mesos.

7. Dret a la nacionalitat

SUPÒSIT MAJORITARI DELS IMMIGRANTS:
NATURALITZACIÓ PER RESIDÈNCIA.

En què consisteix l'adquisició de la nacionalitat espanyola per residència?

En aquest cas, la causa d'adquisició de la nacionalitat es basa en el fet de la residència legal i continuada a Espanya, però a més altres requisits: declaració del Ministeri de Justícia de la seva concessió i declaració de l'immigrant de la seva voluntat d'adquirir-la.

Hi ha terminis de residència per a adquirir la nacionalitat?

Sí. El termini general és de 10 anys de residència, amb algunes excepcions: en primer lloc, seran suficients 5 anys per als "refugiats"; n'hi haurà prou amb 2 anys quan es tracti de nacionals de països iberoamericans, Andorra, Filipines, Guinea Equatorial, Portugal o de sefardites, i finalment 1 any per als immigrants molt vinculats a Espanya com per exemple els nascuts a Espanya, els casats amb espanyol, etc.

Com ha de ser aquesta residència?

La residència haurà de ser efectiva, per tant, ha de complir tres condicions: ha de ser legal (tenir autorització administrativa per a residir), ha de ser continuada (no s'interromp per viatges curts i esporàdics a l'estranger) i ha de ser anterior a la sol·licitud.

8. Dret de reunió i manifestació

Els immigrants poden reunir-se i manifestar-se lliurement?

En principi, els estrangers poden exercir aquest dret en les mateixes condicions que els espanyols quan obtinguin autorització d'estada o residència a Espanya. Aquestes activitats han de ser comunicades pels promotors a l'autoritat competent i només es podran prohibir o proposar modificacions per causes previstes en la llei (Llei orgànica de dret de reunió).

9. Dret a la sindicació i a la vaga

Un immigrant pot afiliar-se lliurement a un sindicat?

Quan els estrangers disposin d'autorització d'estada o residència tenen dret a afiliar-se lliurement a un sindicat o organització empresarial.

Un immigrant pot participar en una vaga?

El dret de vaga el poden exercir només els estrangers autoritzats a treballar.

10. Residència permanent

Què és la residència permanent?

És la situació que autoritza a residir a Espanya indefinidament i treballar en igualtat de condicions que els espanyols. Per a accedir-hi és requisit que l'estranger hagi residit legalment a Espanya durant cinc anys.

Qui té dret a la residència permanent?

Els que hagin tingut residència temporal durant cinc anys de forma continuada. Els períodes de vacances fora d'Espanya o altres raons reglamentàries per les quals l'immigrant surti del territori de forma temporal, no interrompan la residència continuada.

11. Obligacions dels immigrants

La primera obligació d'un immigrant

El Reglament de desplegament de la Llei d'estrangeria estableix que els estrangers han d'entrar a Espanya pels llocs habilitats, estar proveïts de passaport o document d'identitat vàlid per a entrar, tenir un visat quan els sigui exigible i no estar subjectes a prohibicions expresses. Igualment, han de presentar els documents que justifiquin l'objecte i les condicions d'estada, acreditar mitjans de vida per al temps que romandran a Espanya. En casos excepcionals, el Govern pot decidir no exigir aquestes condicions, però són casos puntuals i que obeeixen normalment a situacions humanitàries o d'interès públic.

Què implica una prohibició d'entrada?

Encara que els estrangers reuneixin els requisits d'accés, es considerarà prohibida la seva entrada quan hagin estat prèviament expulsats d'Espanya o quan hagin estat objecte d'una devolució i estiguin dins dels terminis de prohibició que estableixin aquestes resolucions; quan els busqui la INTERPOL o una altra via de cooperació internacional, judicial o policial, sempre que els fets per què se'ls busca constitueixin delictes a Espanya; quan el ministre de l'Interior, en una resolució expressa, prohibeixi l'entrada per actes contraris a interessos espanyols, drets humans, etc.; quan algun conveni internacional del qual Espanya en sigui part ho estableixi.

Denegació d'entrada

Quan l'estranger no compleixi els requisits exigits per a entrar a Espanya se li denegarà l'entrada en una resolució motivada. El supòsit més comú és la denegació per no acreditar els mitjans econòmics necessaris per a la permanència a Espanya, normalment a nacionals de països als quals se'ls exigeix visat. La resolució ha de ser notificada a l'estranger i ha de detallar els recursos que existeixen, els terminis per a interposar-los, a més ha d'informar del seu dret a assistència lletrada i a intèrpret, que poden ser d'ofici si no disposa de mitjans econòmics.

Expulsió

Si un estranger és expulsat per orde judicial o administrativa o se li denega la permanència a Espanya, haurà de sortir del país obligatòriament en el termini fixat en la resolució d'expulsió, que mai serà inferior a 72 hores. Les expulsions preferents són immediates.

Un estranger expulsat pot intentar entrar a Espanya una altra vegada?

Una expulsió comporta la prohibició d'entrar en territori espanyol durant un mínim de tres anys i un màxim de deu. Si l'estranger expulsat intenta entrar al país il·legalment se li aplicarà l'expulsió sense necessitat de tramitar un expedient.

Si l'estranger expulsat aconsegueix entrar a Espanya no podrà regularitzar la seva situació fins que prescrigui la seva sanció d'expulsió.

Retorn

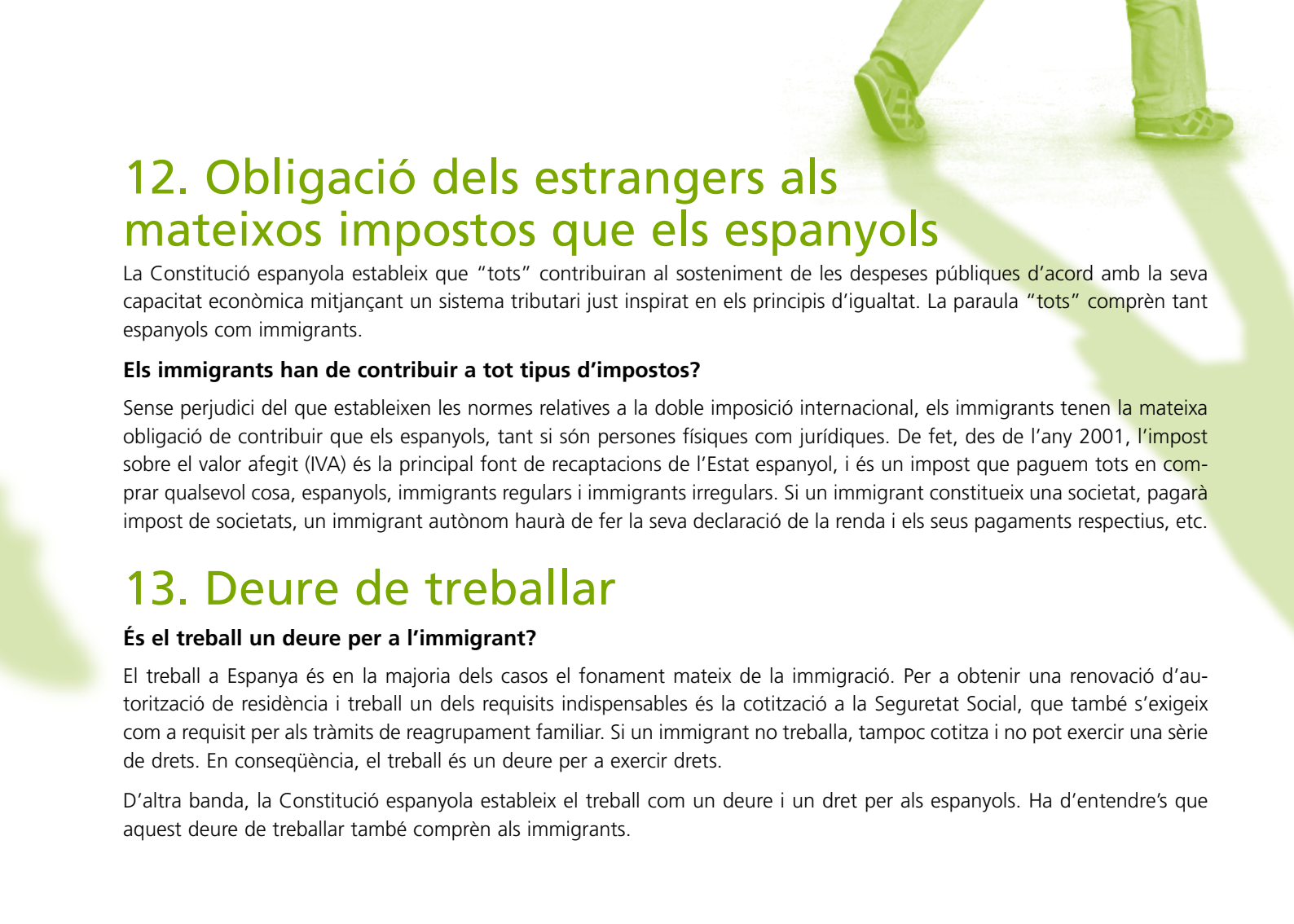
Quan no es permeti l'entrada a Espanya d'un estranger a la frontera, serà retornat al seu punt d'origen tan aviat com sigui possible. Si el retorn es retarda més de 72 hores, l'autoritat governativa que l'hagi acordat haurà de comunicar al jutge d'instrucció el retard, perquè determini el lloc d'internament.

Què és un centre d'internament per a immigrants?

Aquests centres d'internament no tenen caràcter penitenciari i estan dotats de serveis socials, jurídics, culturals i sanitaris. Als interns només se'ls priva del dret ambulatori. L'internament, a l'efecte de retorn, ha de comunicar-se a l'ambaixada o consolat del seu país o al Ministeri d'Assumptes Exteriors i de Cooperació quan no es pugui notificar al consolat o aquest organisme no radiqui a Espanya.

Qui assumirà les despeses del retorn?

Els responsables econòmicament del retorn i de les despeses que ocasioni l'internament aniran a càrrec de la companyia o transportista que hagi transportat l'estranger, llevat que aquest immediatament hagi sol·licitat asil a la frontera i la seva sol·licitud hagi estat admesa a tràmit.

12. Obligació dels estrangers als mateixos impostos que els espanyols

La Constitució espanyola estableix que “tots” contribuïran al sosteniment de les despeses públiques d’acord amb la seva capacitat econòmica mitjançant un sistema tributari just inspirat en els principis d’igualtat. La paraula “tots” comprèn tant espanyols com immigrants.

Els immigrants han de contribuir a tot tipus d’impostos?

Sense perjudici del que estableixen les normes relatives a la doble imposició internacional, els immigrants tenen la mateixa obligació de contribuir que els espanyols, tant si són persones físiques com jurídiques. De fet, des de l’any 2001, l’impost sobre el valor afegit (IVA) és la principal font de recaptacions de l’Estat espanyol, i és un impost que paguem tots en comprar qualsevol cosa, espanyols, immigrants regulars i immigrants irregulars. Si un immigrant constitueix una societat, pagarà impost de societats, un immigrant autònom haurà de fer la seva declaració de la renda i els seus pagaments respectius, etc.

13. Deure de treballar

És el treball un deure per a l’immigrant?

El treball a Espanya és en la majoria dels casos el fonament mateix de la immigració. Per a obtenir una renovació d’autorització de residència i treball un dels requisits indispensables és la cotització a la Seguretat Social, que també s’exigeix com a requisit per als tràmits de reagrupament familiar. Si un immigrant no treballa, tampoc cotitza i no pot exercir una sèrie de drets. En conseqüència, el treball és un deure per a exercir drets.

D’altra banda, la Constitució espanyola estableix el treball com un deure i un dret per als espanyols. Ha d’entendre’s que aquest deure de treballar també comprèn als immigrants.

Adreces de contacte

UGT

Unió General de Treballadors de Catalunya
Rambla de Santa Mònica, 10
08002 Barcelona
Tel.: 93 304 68 00
Fax: 93 304 68 53
ugt@catalunya.ugt.org
www.ugt.cat

AMIC

Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya
Rambla de Santa Mònica, 10
08002 Barcelona
Tel.: 93 304 68 41
Fax: 93 304 68 28
amic@catalunya.ugt.org
www.associacioamic.com

Guia de drets i deures dels immigrants

Guía de derechos y obligaciones de los inmigrantes